

Marek Stępień

Regulamin stypendialny oraz reguły życia i działania Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie z drugiej połowy XX w.

Łódzkie Studia Teologiczne 20, 303-311

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MAREK STĘPIEŃ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

REGULAMIN STYPENDIALNY
ORAZ REGUŁY ŻYCIA I DZIAŁANIA
PAPIESKIEGO KOLEGIUM POLSKIEGO W RZYMIE
Z DRUGIEJ POŁOWY XX W.

WSTĘP

Papież Pius IX, dekretem z 9 marca 1866 r., erygował Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie. W tym samym roku został zatwierdzony i wydrukowany do użytku wewnętrznego Regulamin Kolegium¹. Zadaniem tej – działającej pod patronatem papieża – instytucji było kształcenie młodych Polaków w zakresie filozofii, teologii oraz prawa kanonicznego, a także przygotowywanie ich do przyjęcia święceń kapłańskich. W 1909 r. do pierwszego Regulaminu Kolegium wprowadzono niewielkie zmiany dotyczące alumnów², a w końcu 1960 r. Święta Kongregacja Seminariów i Studiów Uniwersyteckich zatwierdziła nowy *Statut i Regulamin* Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie³. Od połowy XX w. zaprzestano przyjmowania do Kolegium kleryków przygotowujących się do przyjęcia święceń kapłańskich, wówczas biskupi polscy zaczęli kierować do Rzymu księży, którzy mieli podejmować studia specjalistyczne.

W niniejszym artykule autor chciałby przedstawić regulamin stypendialny, zawierający zasady przyznawania studentom stypendiów, wydany w końcu 1963 r. przez kard. Stefana Wyszyńskiego, a także tzw. *Reguły życia oraz działania*, wydane przez Konferencję Episkopatu Polski w 1992 r., oraz ukazać wpływ tych dokumentów na funkcjonowanie Kolegium.

---

¹ Por. *Regolamento del Pontificio Collegio Polacco. Istituto in Roma*, Roma 1866. Archiwum Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie (skrót: APKP). Archiwum I (skrót: I), sygn. 25.1.

² Por. *Regolamento per gli alunni del Pontificio Collegio Polacco*, Roma 1909. APKP, sygn. I 27.1.

³ Dekret. Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus (uwierzytelniony odpis). Rzym, 12 XII 1960. Prot. Num. 493/60. APKP. Archiwum III (skrót: III), sygn. 28.2.

1. REGULAMIN STYPENDIALNY Z 1963 R.

Kardynał Stefan Wyszyński, prymas Polski 1 grudnia 1963 r. wydał *Regulamin stypendialny dla polskich kapłanów studiujących w Rzymie*. Dokument ten dotyczył księży mieszkających w Papieskim Kolegium Polskim i Papieskim Kościelnym Instytucie Polskim, korzystających ze stypendiów Ligi Katolickiej Pomocy Kościołowi w Polsce z siedzibą w Chicago⁴.

Episkopat Polski ustanowił 55 stypendiów naukowych dla polskich kapłanów diecezjalnych. Ze stypendiów tych miało korzystać jednocześnie 20 kapłanów mieszkających w Kolegium i 35 zamieszkałych w Instytucie⁵. Każda diecezja w Polsce mogła wysłać do Rzymu dwóch lub trzech stypendystów, co w dokumencie określono jako „średnią”. W wyjątkowych okolicznościach, np. gdy jakaś diecezja nie wykorzystywałaby przyznanych jej stypendiów, dopuszczane były odstępstwa od tej zasady⁶. Kandydatów, którzy mieli utrzymywać się ze stypendiów, ordynariusz diecezji przedstawiał do zatwierdzenia Prymasowi Polski.

W *Regulaminie* Prymas Polski zobowiązywał każdego kapłana, któremu przyznano stypendium, do podejmowania wszelkich starań, by odbyć studia specjalistyczne w Rzymie w możliwie najkrótszym czasie. Księża, którzy odbywali studia licencjackie, mogli korzystać ze stypendium maksymalnie przez cztery lata, natomiast doktoranci, kontynuujący studia po uzyskaniu licencjatu na tym samym wydziale, mogli utrzymywać się ze stypendiów przez kolejne dwa lata. W wyjątkowych sytuacjach okresy te mogły być wydłużone o jeden rok. Z wnioskiem w tej sprawie występował do Prymasa Polski rektor Kolegium po wcześniejszym uzgodnieniu z zainteresowanym biskupem diecezjalnym. W przypadku braku postępów w nauce Prymas mógł cofnąć przyznane stypendium z końcem roku akademickiego, po uprzednim zawiadomieniu ordynariusza diecezji, z której dany kapłan był skierowany na studia⁷.

W artykule 5 *Regulaminu* zastrzeżono, że pozostałe wolne miejsca (dwa w Instytucie i pięć w Kolegium), które nie były objęte stypendiami, miały pozostać do dyspozycji rektorów tych instytucji i mogły być wykorzystane do celów administracyjnych. Wszyscy księża przebywający w Instytucie i Kolegium, którzy nie korzystali ze stypendiów pochodzących ze Stanów Zjednoczonych, zobowiązani byli utrzymywać się z własnych funduszy⁸.

W *Regulaminie* w sposób jednoznaczny określono i uporządkowano zasady przyznawania oraz korzystania ze stypendiów pochodzących z Ligi Katolickiej Pomocy Kościołowi w Polsce z USA. W dokumencie tym podkreślono, że kapła-

---

⁴ Por. *Regulamin stypendialny dla polskich kapłanów studiujących w Rzymie*, Warszawa, 1 XII 1963. N.5450/63/P. APKP, sygn. III 28.1, 1–2.

⁵ Art. 1, tamże, 1.

⁶ Art. 2, tamże.

⁷ Art. 3–4, tamże, 1–2.

⁸ Art. 5–6, tamże, 2.

ni, którym nie przyznano stypendiów, mieli obowiązek utrzymywać się z własnych środków. Zapisane w *Regulaminie* normy z całą pewnością, przyczyniły się do lepszego funkcjonowania Kolegium oraz zapobiegły powstawaniu jakichkolwiek nieporozumień w tym zakresie.

2. REGULY ŻYCIA I DZIAŁANIA KOLEGIUM Z 1992 R.

W 1992 r. Episkopat Polski wydał *Reguły życia i działania dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*⁹. W liście przewodnim z 28 września 1992 r. (N. 3053/92/P.) ks. A.F. Dziuba z Sekretariatu Prymasa Polski stwierdził, że dokument został zatwierdzony przez Radę Główną Episkopatu Polski 24 września 1992 r.¹⁰. W Archiwum Papieskiego Kolegium Polskiego znajdują się dwie różniące się od siebie wersje tego dokumentu. Obie datowane są na 24 września 1992 r. i podpisane przez Prymasa Polski. Jak wynika z notatki rektora Kolegium, sporządzonej 15 października 1992 r., wersję ostateczną, podpisaną przez Prymasa Polski w imieniu Konferencji Episkopatu Polski i opatrzoną pieczęcią, kard. Józef Glemp osobiście przekazał do Kolegium 7 października 1992 r.¹¹.

Tekst dokumentu podzielono na sześć części: *Uwagi wstępne* (pkt 1–2), *Mieszkańcy* (pkt 3–6), *Zarząd* (pkt 7–16), *Formacja naukowa* (pkt 17–21), *Formacja duchowa* (pkt 22–25), *Wskazania porządkowe* (pkt 26–35), zastosowano numerację ciągłą¹². Na wstępie podkreślono, że Reguły zostały wydane „po zapoznaniu się z dawnymi statutami, gdyż dawne przepisy statutów nie mogą sprostać nowym przejawom życia w instytucjach kościelnych, w oparciu o program nowej ewangelizacji”¹³ i Adhortację Apostolską *Pastores dabo vobis*¹⁴. Reguły miały obowiązywać w Instytucie i Kolegium „do czasu wydania przez Kongregację Nauczania Katolickiego nowych Statutów”¹⁵.

Przedstawiona wyżej argumentacja pozwala stwierdzić, że Reguły miały zastąpić *Statut* i *Regulamin* Kolegium zatwierdzone przez Kongregację Stolicy Apostolskiej w końcu 1960 r. W zakończeniu tych dokumentów umieszczono jednak zastrzeżenie, że w Kolegium nie mogły być wprowadzane żadne nowe

---

⁹ *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3. Dalej skrót: Reguły.

¹⁰ List ks. A.F. Dziuby do ks. M. Roli, Warszawa, 28 IX 1992. N.3053/92/P. APKP, sygn. III 28.3.

¹¹ Por. Notatka ks. M. Roli, Rzym, 15 X 1992. APKP, sygn. III 28.3.

¹² Por. *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 1–8.

¹³ Pkt 1, tamże, 1.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

prawa i zwyczaje, a istniejące zawieszane lub zmieniane. Z brzmienia punktów 52 i 53 wynika, że zasady te dotyczyły wszystkich norm Statutu i Regulaminu Papieskiego Kolegium Polskiego z 1960 r.¹⁶. W świetle powyższych ustaleń można stwierdzić, że po opublikowaniu *Reguł życia i działania, wydanych przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie* w 1992 r. nadal obowiązywał *Statut i Regulamin* z 1960 r.

a. Zadania i zasady funkcjonowania Kolegium

W punkcie 2 *Reguł* Kolegium i Instytut zdefiniowano jako instytucje kościelne „pod najwyższym autorytetem Stolicy Apostolskiej i pod zwierzchnictwem Episkopatu Polski”, w imieniu którego „występuje bezpośrednio Prymas Polski [...]”¹⁷. Nie ma tu mowy o kościelnej osobowości prawnej. Instytucje te miały przygotowywać duchownych do „kwalifikowanych posług w dziedzinie wiedzy kościelnej i pracy duszpasterskiej” – każda diecezja w Polsce mogła wysyłać na studia specjalistyczne do Rzymu dwóch księży studentów, zapewniając im stypendium Episkopatu. W wyjątkowych przypadkach Prymas Polski, po wysłuchaniu zdania Konferencji Episkopatu, mógł przyznać kapłanowi zakonnemu odpłatne miejsce w Kolegium albo Instytucji¹⁸. Natomiast w *Statucie* z 1960 r. określono Kolegium jako instytucję posiadającą kościelną osobowość prawną, mającą za zadanie przyjmowanie kandydatów z polskich diecezji w celu ich kształcenia i przygotowywania do przyjęcia święceń kapłańskich¹⁹.

Konferencja Episkopatu Polski zobowiązała się raz w roku delegować biskupa wizytatora, który zapoznawałby się z sytuacją duchową i naukową studiujących księży oraz przedstawiał biskupom sprawozdanie z odbytej wizytacji²⁰. W każdym roku akademickim księża studenci mieli wybierać spośród siebie reprezentanta, zwanego seniorem, oraz osoby pełniące funkcje ceremoniarza, kantora i bibliotekarza oraz inne – stosownie do potrzeb²¹.

¹⁶ Pkt 52–53, *Regulae ab alumnis Pontificii Collegii Polonorum in Urbe servandae* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 14.

¹⁷ Pkt 2, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 1.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Pkt 2, *Statuta Pontificii Collegii Polonorum in Urbe* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 1. Jak wynika z list alumnów Kolegium Polskiego, klerycy przygotowujący się do kapłaństwa ostatni raz zamieszkiwali w Kolegium w roku akademickim 1962/63. Por. Listy i wykazy alumnów Kolegium. 23 XI 1953, 20 X 1954, 30 X 1959, 3 XI 1960, 23 III 1962, 8 IX 1963, 29 I 1964, 17 V 1965. APKP, sygn. III 39.

²⁰ Pkt 14, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 4.

²¹ Pkt 15, tamże.

b. Zarząd i mieszkańcy

Według *Regul* rektora Kolegium mianowała Kongregacja Nauczania Katolickiego na wniosek Prymasa Polski, który wyrażał opinię Konferencji Episkopatu. Rektor był bezpośrednim przełożonym Kolegium i na nim spoczywała odpowiedzialność za jego funkcjonowanie. Do jego obowiązków należało troszczenie się o dobro duchowe i materialne studentów oraz interesowanie się ich postępami w nauce, miał również służyć im radą i pomocą²². Od początku istnienia Papieskiego Kolegium Polskiego rektora mianował papież – po uprzednim przedstawieniu kandydata przez kardynała protektora. Sposób nominacji określał pierwszy *Regulamin* Kolegium w 1866 r., w którym przewidziano możliwość mianowania rektora spośród księży należących do Zgromadzenia Zmartwychwstańców, z zaznaczeniem jednak – „o ile będzie to pożyteczne”²³. *Statut* z grudnia 1960 r. przewidywał nieco inną procedurę nominacyjną – rektora także mianował papież, jednak dopiero po uprzednim zapoznaniu się z opinią biskupów polskich, występujących za pośrednictwem Kongregacji Seminariorów i Studiów Uniwersyteckich²⁴.

Rektor zobowiązany był rokrocznie sporządzać sprawozdanie z działalności Kolegium i przekazywać je Kongregacji Nauczania Katolickiego oraz przewodniczącemu Konferencji Episkopatu Polski. Krótkie opinie sporządzał też o każdym studencie i przekazywał je zainteresowanym biskupom diecezjalnym. Według *Regul* nad właściwym funkcjonowaniem instytucji czuwali delegaci mianowani przez Kongregację – dwaj do spraw dyscypliny i dwaj do spraw ekonomicznych²⁵. Obowiązujący w tym czasie *Statut* z 1960 r. przewidywał mianowanie przez Kongregację dwóch deputatów na sześcioletnią kadencję, z których jeden zajmował się sprawami administracyjnymi, a drugi zasadami zachowania dyscypliny w Kolegium²⁶. Jednak w 1978 r. Kongregacja rozpoczęła mianowanie czterech deputatów na pięcioletnie kadencje²⁷. W *Regulach* zatem zapisano normy dotyczące mianowania deputatów, które faktycznie obowiązywały już od kilkunastu lat.

²² Pkt 7–8, tamże, 3.

²³ Art. 1, pkt 5, *Regolamento del Pontificio Collegio Polacco. Istituto in Roma*, Roma 1866. APKP, sygn. I 25.1, 4.

²⁴ Por. art. 1, pkt 5, *Regolamento del Pontificio Collegio Polacco. Istituto in Roma*, Roma 1866. APKP, sygn. I 25.1, 4; pkt 5, *Statuta Pontificii Collegii Polonorum in Urbe* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 1.

²⁵ Pkt 9, 11, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 3–4.

²⁶ Pkt 7, *Statuta Pontificii Collegii Polonorum in Urbe* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960, Ad N. 3217/60/P, APKP, sygn. III 28.2, 1–2.

²⁷ Por. Kopia Relazione del Pontificio Collegio Polacco per l'anno 1977–1978. Por. Kopie sprawozdań przekazywanych do Kongregacji z lat: 1979–1980, 1980–1981, 1981–1982, 1983–1984, 1984–1985, 1990–1991, 1991–1992, 1992–1993, 1993–1994, 1995–1996, 1996–1997, 1997–1998. APKP, sygn. III 20, 44.

W punkcie 10 *Regul* stwierdzono, że „Prymas Polski w porozumieniu z Konferencją Episkopatu może powołać wicerektorów, których mianuje Stolica Apostolska”²⁸. Przytoczone sformułowanie mogło jednak stwarzać problemy prawne. Obowiązujący w tym czasie *Statut Kolegium* z 1960 r. nie przewidywał funkcji wicerektora, a nakładanie przez Konferencję Episkopatu Polski na Stolicę Apostolską obowiązku mianowania wicerektora wydaje się nie mieć prawnego uzasadnienia²⁹. W *Regulach* przewidziano także stanowisko prokuratora, który wspomagałby rektora i zajmował się administrowaniem spraw ekonomicznych. Nie sprecyzowano jednak, kto i w jakim trybie powoływałby i odwoływał taką osobę³⁰.

Biskup diecezjalny miał prawo zwracać się do Konferencji Episkopatu z wnioskiem o przyznanie stypendium na zasadach przez nią ustalonych. Miejsce zamieszkania studenta w Kolegium lub w Instytucie określał Prymas Polski, biorąc pod uwagę: życzenie biskupa, charakter studiów oraz dostępność wolnych miejsc w tych instytucjach³¹. Stypendium studenckie obejmowało tylko koszty zamieszkania i utrzymania, natomiast inne wydatki, jak opłaty za studia czy zakup książek, pokrywali studenci³². Przyjęte zasady zezwalały rektorom przyjmować do Kolegium i Instytutu kapłanów studentów i pracowników dykasterii rzymskich, o ile pozwalały na to warunki lokalowe³³.

c. Formacja naukowa i duchowa księży

W przepisach dotyczących formacji naukowej zobowiązano studentów do pilnego odbywania studiów na uczelniach papieskich w Rzymie³⁴, zgodnie z poleceniem swojego biskupa i stosowanie się do wszelkich obowiązujących przepisów. Zmiana uczelni czy kierunku studiów mogłaby nastąpić po uzyskaniu zgody biskupa macierzystej diecezji. Były to nowe zasady, gdyż dotychczas – zgodnie z *Regulaminem* z 1960 r. – zakres studiów lub jego zmiana zawsze musiały być konsultowane z rektorem Kolegium, a powtarzanie roku można było podjąć tylko

²⁸ Pkt 10, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 3.

²⁹ Por. pkt 7, *Statuta Pontificii Collegii Polonorum in Urbe* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 1–2.

³⁰ Pkt 12, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 4.

³¹ Pkt 3, tamże, 2.

³² Pkt 4, tamże.

³³ Pkt 6, tamże, 3.

³⁴ Zgodnie z *Regulaminem* z 1960 r. alumni odbywali studia na Uniwersytecie Gregoriańskim oraz na innych uczelniach kościelnych w Rzymie. Pkt 15, *Regulae ab alumnis Pontificii Collegii Polonorum in Urbe servandae* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 5.

po uzyskaniu jednoznacznej zgody rektora³⁵. Według norm zawartych w *Regulach*, każdy student na zakończenie roku akademickiego był zobowiązany przedstawić rektorowi sprawozdanie, w którym określałby, na jakim etapie studiów aktualnie się znajduje, jakie ma plany na przyszłość i gdzie chciałby spędzić najbliższe wakacje³⁶.

Ważną rolę w czasie pobytu w instytucjach polskich w Rzymie odgrywała formacja duchowa. Biskupi zalecali w *Regulach*, aby kapłani studenci „rozwinęli w sobie świadomość komunii Kościoła [...] i przekazywali po powrocie do Kraju miłość do Kościoła, do Ojca Świętego i Stolicy Apostolskiej”³⁷. Podkreślono, że „fundamentem kształtowania i rozwijania życia duchowego jest wspólna liturgia, [...] w szczególności Msza św. koncelebrowana i modlitwa brewiarzowa”³⁸.

d. Przepisy porządkowe

W przepisach porządkowych zalecano, aby księża w dziedzinie stroju duchownego i liturgicznego zachowywali normy ogólne Kościoła, a w szczególności zarządzenia Wikariatu Rzymu. Studenci mieli prawo do korzystania we wspólnej sali z prasy i odbiornika telewizyjnego. Gdyby zaś ktoś zechciał posiadać telewizor w pokoju, musiałby wcześniej uzyskać na to pisemną zgodę swojego ordynariusza. Były to nowe unormowania w stosunku do określonych w *Statucie i Regulaminie* z 1960 r. Według *Reguł* kapłani zobowiązani byli wracać do Kolegium przed godz. 23⁰⁰³⁹, a tylko wyjątkowych wypadkach, za zgodą rektora, mogli to uczynić później. Studenci zobowiązani byli zgłaszać rektorowi wyjazdy poza Rzym połączone z noclegami oraz angażowanie się w pracę duszpasterską w niedziele i święta⁴⁰.

Przyjmowanie świeckich gości w budynku Kolegium było możliwe, ale poza pokojami mieszkalnymi, w miejscu do tego przeznaczonym. Księża studenci mogli też zapraszać na posiłki kolegów z innych domów oraz członków najbliższej rodziny po uprzednim ustaleniu z rektorem. Wszyscy mieszkańcy mieli dokładać

³⁵ Pkt 16–17, , tamże, 6.

³⁶ Pkt 17, 18, 21, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 4–5.

³⁷ Pkt 22, tamże, 6.

³⁸ Pkt 24, tamże. Por. pkt 11, *Regulae ab alumnis Pontificii Collegii Polonorum in Urbe servandae* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 4.

³⁹ W Regulaminie z 1960 r. nakazywano powrót do niesporów. Por. pkt 27, *Regulae ab alumnis Pontificii Collegii Polonorum in Urbe servandae* (uwierzytelniony odpis), Rzym, 12 XII 1960. Ad N. 3217/60/P. APKP, sygn. III 28.2, 8.

⁴⁰ Pkt 26–31, *Reguły życia i działania wydane przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie*, Warszawa, 24 IX 1992. APKP, sygn. III 28.3, 7.

starań, aby w Kolegium panowała atmosfera wzajemnego zrozumienia, współpracy oraz poczucie „odpowiedzialności za wspólne dobro duchowe i materialne”⁴¹. Na końcu *Reguł* umieszczono polecenie, by podane przepisy „wprowadzić w życie z dniem 1 października 1992 r.”⁴².

ZAKOŃCZENIE

Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie, utworzone w 1866 r., otrzymało obszerny regulamin, w którym określono status prawny i zasady funkcjonowania tej instytucji. W 1909 r. do tych uregulowań wprowadzono niewielkie zmiany dotyczące alumnów. Następnymi oficjalnymi dokumentami, zawierającymi zasady działania Kolegium Polskiego, były *Statut* i *Regulamin*, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską w końcu 1960 r. Na mocy tych dokumentów Kolegium uzyskało kościelną osobowość prawną, pozostając pod zwierzchnictwem papieża.

W *Regulaminie* z 1963 r. w sposób jednoznaczny określono zasady korzystania z funduszy stypendialnych, pochodzących z Ligi Katolickiej Pomocy Kościołowi w Polsce z USA. Stwierdzono tam, że kapłani, którzy nie uzyskali stypendiów za pośrednictwem Konferencji Episkopatu Polski, zamieszkujący w Kolegium bądź Instytucie, musieli utrzymywać się z własnych środków. Ustalone w regulaminie stypendialnym normy z całą pewnością przyczyniły się do lepszego funkcjonowania Kolegium oraz zapobiegły powstawaniu nieporozumień.

Reguły życia i działania, wydane w 1992 r. przez Episkopat Polski dla Papieskiego Instytutu Polskiego i Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, miały obowiązywać do czasu wydania przez Kongregację Nauczania Katolickiego nowych statutów. W uwagach wstępnych podkreślono, że zostały one wydane, gdyż dawne przepisy statutów nie mogły sprostać nowym przejawom życia w instytucjach kościelnych. Mimo że *Reguły* – jak się wydaje – miały zastąpić w Kolegium *Statut* i *Regulamin* z 1960 r., to w świetle prawa kościelnego nadal obowiązywał *Statut* i *Regulamin* z 1960 r.

W *Regułach* zdefiniowano Kolegium jako instytucję kościelną znajdującą się pod najwyższym autorytetem Stolicy Apostolskiej i pod zwierzchnictwem Episkopatu Polski, w imieniu którego występował bezpośrednio Prymas Polski. Konferencja Episkopatu Polski zobowiązana była – raz w roku – delegować biskupa wizytatora, który zapoznawałby się z sytuacją duchową i naukową księży studentów oraz przedstawiałby biskupom sprawozdanie z odbytej wizytacji. W drugiej połowie XX w. do Kolegium nie kierowano już kandydatów przygotowujących się do kapłaństwa – przyjmowani byli tylko księża, których biskupi polscy wysyłali do Rzymu na studia specjalistyczne. Z biegiem lat zmieniały się też uwarun-

⁴¹ Pkt 32–35, tamże, 8.

⁴² Tamże, 8.

kowania funkcjonowania instytucji kościelnych, co uwzględniono w *Regulach* wydanych w 1992 r.

THE GRANT REGULATIONS AND THE RULES OF EVERYDAY LIFE
AND ACTIVITIES OF THE POLISH PAPAL COLLEGE IN ROME
IN THE SECOND PART OF THE XXTH CENTURY

Summary

The Polish Pontifical College was founded in Rome by Pope Pius IX in 1866. In the same year, the broad Regulations were introduced in which the legal status of the college was established and the rules of the functioning of this institution were determined. In 1909, the amendments to the Regulations concerning alumni were added. The next official document defining the rules of the functioning of the college was 'The Statute and the Regulation' accepted by the Holy See in the end of 1960.

In the Grant Regulations from 1963, Cardinal Stefan Wyszyński, Primate of Poland, established the rules of the distribution of the funds originating from the United States and The Catholic League Supporting the Church in Poland. The norms and the rules that the Regulations included contributed to the better functioning of the College and improved the use of the grant funds.

In the second half of the XXth century, candidates preparing for the priesthood were not directed to the College any long. The College only accepted candidates that were priests sent by the Polish Bishops to Rome to study specialist fields. Throughout the years, the conditionings of the functioning of the church institutions have changed. The new specifics of the functioning of the College were taken into consideration in the Rules and Regulations published by The Polish Episcopate for the Polish Papal College in Rome in 1992, however, the previous Regulations were still valid.

Słowa kluczowe: Konferencja Episkopatu Polski, Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie, Regulamin stypendialny, Reguły życia i działania.